SM024:00/2012

SISÄASIAINMINISTERIÖ
01. 11. 2013
INRIKESMINISTERIET

Ampuma-aselautakunta

LAUSUNTO
31.10.2013

Sisäasiainministeriö
Poliisiosasto

AMPUMA-ASELAUTAKUNNAN LAUSUNTO AMPUMARATALAIN SEKÄ AMPUMA-ASELAIN JA ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Ampuma-aselautakunta on antanut nyt kyseessä olevasta lainsäädäntöprosessista aiemmin lausunnon, joka koski itse menettelytapaa ja säädösvalmistelussa käytettyä työryhmää. Lautakunta haluaa kiittää työryhmää sekä sitä asettanutta sisäasiainministeriötä. Työryhmä on tuonut oman asiantuntijuutensa lainvalmisteluun sekä samalla lisännyt lainvalmistelun läpinäkyvyyttä. Tällainen menettelytapa vahvistaa kansanvaltaista lainsäädäntötyötä, minkä tulee olla aina ensisijainen malli lain valmistelutyössä.

Uusi ampumaratalaki on pääsisällöltään hyvä. Vanha keisarillinen asetus oli jo syytäkin uudistaa vastaamaan nykyaikaa. Ampumaratalaissa ollaan asettamassa lisätehtäviä Poliisihallitukselle. Lautakunta katsoo, että lisätehtävät edellyttävät samalla sen, että asiaa on hoitamassa riittävä määrä henkilöstöä Poliisihallituksen organisaatiossa.

Lautakunta pitää hyvänä, että maakuntien liitoille ehdotetaan asetettavaksi velvoite laatia ja pitää ajan tasalla kehittämissuunnitelmaa ratojen riittävästä määrästä ja sijoitustarpeesta. Tulevaisuuden säädöksissä olisi syytä määrittää tarkemmat vähimmäisvaatimukset maakunnallisten ampumaurheilukeskusten määrälle esimerkiksi alueella toimivien aseharrastajien tai asukkaiden suhteessa. Tämän osalta tulisi harkita myös asetuksenantovaltuutta.

Edellisessä lainmuutoshankkeessa Hallintovaliokunta lausui mietinnössään (HaVM 16/2010 vp) seuraavaa:

> *"Hallintovaliokunta edellyttääkin hallituksen edistävän käytettävissä olevilla eri keinoilla riittävän kattavan ampumarataverkoston toteuttamista".*

Nykyaikaiset ampumaradat ovat lautakunnan näkemyksen mukaan toimivin tapa saada maahamme asianmukaiset ja turvalliset harrastuspaikat ampujille.

Ampuma-aselain muutoksen perusteet lautakunta näkee perusteltuina. Lautakunnan näkemyksen mukaan on tärkeää, että säilytysmääräyksiä on

selkiytetty ja linjattu laissa sopivalla tavalla. Erityisen hyvänä lautakunta näkee erilaisten säilyttämisperusteiden paremman huomioon ottamisen, esimerkiksi pidemmän työkomennuksen, muuton tai vastaavan aikana. Nämä edistävät hyvällä tavalla turvallista aseiden säilyttämistä siten, että aseen haltijalla on useampia elämäntilanteeseen sopivia tapoja säilyttää aseensa turvallisesti.

Lautakunta haluaa korostaa, että viranomaiselle asetettu tiedottamisvelvoite on keskeisessä osassa aseturvallisuuden parantamisessa niiltä osin, mitkä koskevat uusia määräyksiä säilyttämisestä, kantamisesta, kuljettamisesta ja väliaikaisesta säilyttämisestä. Lautakunnan mielestä uusista säädöksistä tulee tiedottaa riittävällä tavalla jolloin varmistetaan, että ampuma-aseluvan hakijat ja ampuma-aselupien haltijat saavat riittävästi tietoa asiasta.

Lautakunnan jäsentahoista Reserviläisurheiluliitto r.y.:n edustaja on jättänyt liitteenä olevan eriävän mielipiteen lautakunnan lausuntoon liittyen.

Ampuma-aselautakunnan puolesta 31.10.2013

Puheenjohtaja, asehallintopäällikkö Mika Koponen

Sihteeri, ylitarkastaja Reima Pensala

Liite: Eriävä mielipide

Totean myönteisenä seikkana, että tällä kertaa säädöshankkeen valmisteluvaiheeseen sijoittuvassa työryhmätyöskentelyssä, jonka työn jatkumo tämä hallituksen esitys on, on ollut mukana eri sidosryhmien edustajia. Intressipiirien mukaan ottaminen parantaa valmistelun avoimuutta ja työn laatua.

Sidosryhmien mukaan ottaminen noudattaa niitä linjauksia, jotka on määritelty jo oikeusministeriön *Säädösehdotusten vaikutusten arviointi* ja *Kuuleminen säädösvalmistelussa* –julkaisuissa vuodelta 2007 ja 2010. On toivottavaa, että sanottuja ohjeistuksia, jotka omalta osaltaan ilmentävät hyvää hallintoa, noudatetaan myös tulevaisuudessa.

Käsitykseni mukaan hallituksen esitykseen on jäänyt pykäläkohtia, joita pitäisi muuttaa. Vaikkakaan ne kaikki eivät kuulu työryhmän saaman mandaatin piiriin, niin pykäliin kohdistuu todellinen muutostarve, ja ne pitäisi muuttaa kansalaisten perusoikeuksien, velvoittavan EU-lainsäädännön, yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, säännösten keskinäisen riippuvuuden ja hyvän lainvalmistelun vuoksi.

Jäljempänä käsitellään omina osioinaan:

1) muutettavia pykäliä hallituksen esitykseen ampumaratalaista,
2) muutettavia pykäliä hallituksen esitykseen ampuma-aselaista, sekä
3) niitä ampuma-aselain pykäliä, jotka eivät kuulu valmistelutyöryhmän mandaatin piiriin, mutta jotka käsitykseni mukaan vaativat korjausta.

Ampumaratalaki

1. Ampumaratalain tarkoituspykälää on muutettava. Ampumaratalain ensisijainen tarkoitus on mahdollistaa asianmukaisen ja kattavan ampumarataverkoston luominen Suomeen. Ampumaratojen perustaminen ja hallinta on lähes kokonaan kaavoituksellinen ja maankäytöllinen asia. Radan turvallisuutta sääntelee riittävästi sen järjestyssääntö. Ampuma-aselain tehtävä on turvata yleistä järjestystä ja turvallisuutta, joka ei saatujen tietojen mukaan ole ollut ongelma ampumaradoilla.

2. Ampumaratalain 3 § vähäisen ampumaradan määritelmää olisi muutettava siten, että vähäisellä ampumaradalla tarkoitetaan ampumarataa, jolla on tarkoitettu ammuttavaksi enintään 50 000 laukausta vuodessa.

3. Luvan ampumaradan perustamiseen ja ylläpitämiseen (5 § 1 mom) tulee antaa ja peruuttaa Aluehallintovirasto. Oikea viranomainen on määriteltävä sen perusteella, kenen osaamisalueeseen ja -profiiliin ampumaratatoiminta lähinnä kuuluu. Ampumaradan perustaminen on liikuntapaikkarakentamista, ja ampumarata-asiat ovat ennen muuta kaavoitus- ja ympäristökysymyksiä. Viranomaistahoa ei voida säätää sillä perusteella, kuka toiminnan valvonnan suostuu ottamaan vastuulleen. Aluehallintovirasto muutetaan viranomaistahoksi myös muissa pykälissä.

4. Radan perustamista koskevan ampumaratalain 5 § 1 mom. 2-kohdan mukaan luvan antamisen edellytyksenä on, että "ampumaradan pitämisestä ei aiheudu vaaraa yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle;" Tämä kohta on poistettava tai muotoiltava uudelleen. Ampumaradan sijainti selvitetään kaavoituksen ja maankäytön avulla, jossa tulee arvioitavaksi myös yleinen järjestys ja turvallisuus. Tuollaisenaan säännös on liian väljä, ampumaurheiluun kielteisesti suhtautuvan viranomaisen ei halutessaan tarvitse antaa yhteenkään rataan lupaa. Eduskunnan tahdon vastaisesta viranomaistoiminnasta on esimerkkinä aselupaviranomaisen kategorinen lupakielto muu ase –aseille.

5. Ampumaratalain 7 §:n mukaan Aluehallintovirasto (muutettuna Poliisihallituksesta) voi kieltää toiminnan, jos ilmoituksen tekijää ei voida pitää sopivana ampumaradan pitämiseen tai tämä ei noudata lupaehtoja. Valtuutus on tällaisenaan liian väljä, Aluehallintoviraston on määriteltävä sopimattomuus. On oltava yksilöidyt syyt, miksi ei ole enää riittävän sopiva. Soveltuvuus on arvioitava vain näiden syiden kautta.

6. Ampumaratalain 11 §:n mukaan "Poliisi valvoo ampumaratojen turvallisuutta sekä...". Säännös on paitsi turha niin myös yksityisyyden suojan vastainen, sillä se mahdollistaa poliisin paikalle tulon yksityisyyden suojaamalle alueelle pelkkänä hallinnollisena toimenpiteenä. Poliisilla on poliisilaissa annettu riittävät oikeudet mennä ampumaradalle, jos siellä tapahtuu jotain poikkeuksellista.

Ampumaradalle on pääsy vain niillä henkilöillä, joille radan omistaja on antanut kulkuoikeuden. Pois luettuna julkisyhteisöradat ampumaradat ovat yksityisen omistama ja rakentama rakennelma. Kun Suomessa on voimassa yksityinen omistusoikeusperiaate, niin omistajan vallintaoikeuden rajoitukset ovat kaikki tästä periaatteesta poikkeuksia ja niitä on tulkittava suppeasti.

Ampuma-aselaki

7. Ampuma-aselain 106 § on säilytettävä nykysäännöksen mukainen mahdollisuus säilyttää asetta liipaisinlukolla lukittuna tai purettuna asunnossa ilman että osat olisivat vielä erikseen asunnossa erillisen lukon takana.

Aikaisempi perustelu aseen ottamisesta esiin pikaistuksissa on muuttunut ilman syitä murto-/kuorisuojausasiaksi. Säilytyssäännösten kiristys ilman taustaselvitystä, analyysia ja perusteluja muutokselle on kiusantekoa ammunnan harrastajille. Ampuma-aseen lukon tai muun olennaisen osan puuttuminen aseesta tekee aseesta ampumakelvottoman ja se on siten anastajalleen tarkoitukseensa kelpaamaton. Ei ole osoitettu, että nykyinen säilytystapa olisi aiheuttanut poikkeuksellista riskiä eikä perusteltua syytä muuttaa pykälää nykyisestä. Toimintaympäristöissä ei ole tapahtunut mitään olennaisia kielteisiä muutoksia. Jos säilytyssäännökset ovat vajavaisia, niin on perusteltua, että vajavaisuus toteennäytetään.

8. Ampuma-aseen säilytyssäännöksissä rinnastetaan aseen osa ja toimiva ampuma-ase toisiinsa. Tämä on kohtuutonta, sillä niiden vaarallisuustasot ovat ihan erilaiset. Esimerkiksi revolverin rullan säilytyksen on oltava samaa turvatasoa kuin kokonaisen ampuma-aseen säilytyksen. Asiattomissa käsissä revolverin rullalla tai kiväärin lukolla ei saada aikaan samanlaista pahaa kuin toimintakuntoisella ampuma-aseella. Sanktiot ovat samat, unohtaa pöydälle kiväärin lukon tai siitä puretun paineenalaisen osan, tai kokonaisen toimintavalmiin ampuma-aseen. Kuitenkin viimeksi mainitun vaarallisuustaso on ihan toinen. Sanktiot rikkomustapauksissa pitää erottaa. Teon moitittavuuden eli säilytyksen laiminlyönnin vakavuuden ja siitä aiheutuvan riskin on korreloitava toisiaan.

9. Ampuma-aselain 106 a § 3 momentin loppu "siten, että ase ei ole havaittavissa kulkuneuvon ulkopuolelta" on liian ankara ja johtaa siihen, että joitain ajoneuvoja ei voitane käyttää lainkaan metsästyksessä.

Kulkuneuvossa ampuma-aseen tulee esityksen mukaan olla lukitussa paikassa tai muuten lukittuna siten, että ase ei ole havaittavissa kulkuneuvon ulkopuolelta. Aseen säilyttäminen asepussissa vaatteella tms. peitettynä auton takapenkillä ei olisi enää mahdollista, vaan se on aina oltava ikkunattomassa takatilassa. Säännöksen myötä eräitä sinänsä soveliaita ajoneuvotyyppejä, kuten avolavapakettiautoja, ei enää voitaisi käyttää metsästyksessä.

Säännös esitetyssä muodossa ei huomioi olosuhteita eikä erilaisia tilanteita. On eri asia jättää asepussi takapenkille näkyviin kahvittelun ajaksi vilkkaasti liikennöidyn huoltoaseman parkkipaikalla kuin Lapin erämaassa. Jälkimmäisessä tapauksessa riittää nykyinen suojaustaso, semminkin kun ei ole osoitettu, että nykyinen säilytystapa olisi aiheuttanut poikkeuksellisia riskejä. Myöskään toimintaympäristöissä ei ole tapahtunut mitään olennaisia kielteisiä muutoksia.

10. Ampuma-aselain 114 § säännöstä terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeudesta ja –velvollisuudesta tulee muuttaa. Ilmoitusta ei tule tehdä poliisille, vaan se tulee tehdä terveydenhoidon järjestelmään. Poliisi saisi kyselymahdollisuuden järjestelmään, kun sillä on edessään vireillä oleva hakemus. Muussa tapauksessa terveystietoja lähtee poliisille myös henkilöistä, joiden osalta ei koskaan tule vireille aselupaa koskevaa hakemusta. Tässä on kyse kansalaisten yksityisyyden suojasta ja perusoikeuksista. Lainsäädännön tulee vahvistaa näitä oikeuksia sen sijaan että niitä rapautetaan. Jos tietotekniikka ei salli tätä, niin tekniikkaa on muutettava sallimaan. Lainkohta on valmisteltava uudelleen. Kansalaisen perusoikeudet eivät saa vaarantua valitun tekniikan vuoksi. Tekniikka on tehtävä oikeudellisten vaatimusten mukaiseksi eikä päinvastoin.

Ne ampuma-aselain pykälät, jotka eivät kuulu valmistelutyöryhmän mandaatin piiriin, mutta jotka käsitykseni mukaan vaativat korjausta.

11. Kaasusumuttimista säädetään ampuma-aselaissa. Ne eivät kuitenkaan ylimmän oikeuden taannoisen päätöksen mukaan ole ampuma-aseita. Sen vuoksi niitä koskeva sääntely on poistettava ampuma-aselaista. Spraypurkit eivät kuulu ampuma-aselakiin, vaan ennemminkin esimerkiksi järjestyslakiin.

12. Ampuma-aselaissa ei lupien harkintaperusteena tule käyttää termiä sopimaton, vaan se tulee korvata EU:n asedirektiivissä käytetyllä käsitteellä "vaaraksi itselleen tai muille". Sopimaton on terminä liian arvosidonnainen ja tulkinnanvarainen. Kaikki direktiivin olennaiset sanamuodot on ilmettävä kansallisessa laissa. Ampuma-aselaki ei vastaa tältä osin direktiiviä.

13. Ampuma-aselaki tulee saattaa vastaamaan EU:n asedirektiiviä myös asetyyppien määrittelyn osalta. Asedirektiivissä ampuma-aseet on jaoteltu pitkiin ja lyhyisiin ampuma-aseisiin, rajana on 60 cm. Ampuma-aselaki ei vastaa tältä osin direktiiviä.

14. Ampuma-aselain 119 §:n mukaan sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä... ampuma-aseiden, aseen osien ...säilyttämisessä edellytettävistä teknisistä turvarakenteista sekä rakenteiden arvioimiseen liittyvästä menettelystä. Säännös on arvioitava uudelleen. Säännöksellä mahdollistetaan se, että asetuksella voidaan määritellä lukkojen ominaisuudet niin korkeiksi, että esimerkiksi tavallisista huonekaluista on turha sellaisia etsiä.

15. Ampuma-asekouluttajainstituution kumoaminen ampuma-aselaista. Ampuma-asekouluttaja ei, toisin kuin nimi antaa ymmärtää, anna mitään koulutusta, vaan hänen tehtävänsä on antaa aseluvan hakijoille pyynnöstä harrastustodistuksia, joka todistus on tarpeellinen haettaessa pistoolilupaa. Tässä on kyse julkisen hallintotehtävän siirtämisestä lailla yksityisille henkilöille, joiden oikeudellinen asema, mukaan luettuna oikeudet ja velvollisuudet, ovat erinomaisen epäselviä. Se, että ampuma-asekouluttaja voi mahdollisesti antaa harrastetodistuksen ilman harrasteen välitöntä todistamista, heikentää merkittävästi aseturvallisuutta verrattuna aiempaa käytäntöön, missä esimerkiksi seuran johto antaa harrastetodistuksen jäsenestään, joka on oikeasti nähty ampumaradalla.

Lopuksi kiinnitän huomiota ampuma-aselain uudistuksen synnyttämään ongelmakimppuun, joka kohdistuu starttiaseisiin sekä ampuma-aseiden vaihtopiippuihin. Sisäasiainministeriö on tehnyt huonoa lainvalmistelua, epäselvän lainsäädännön ja asedirektiivin tulkinnan seuraukset kantavat kansalaiset. Starttiaseita omistavista kansalaisista on viranomaisten ottamalla tulkinnalla tehty rikollisia. Ongelma kohdistuu erityisesti asekauppiaisiin ja merkittävään määrään metsästäjiä, jotka käyttävät starttipistooleita koirien koulutuksessa. Ampuma-aselaki vaatii myös tältä osin kiireellisesti uudistamista. Lainsäädännön pitäisi olla selkeää, ymmärrettävää ja yksiselitteistä. Tässä näin ei ole asianlaita.

Harri Kastepohja
OTK, LL.M.